

Prezydent Słowenii – regulacje spraw związanych z odpowiedzialnością konstytucyjną głowy państwa

Odpowiedzialność osób sprawujących najwyższe funkcje w państwie zawsze była i jest tematem zainteresowania zarówno nauki, jak i zwykłych obywateli. Przedmiotem niniejszego opracowania jest instytucja odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta Słowenii. System polityczny tego państwa jest w Polsce słabo znany, podobnie jak regulacje prawne normujące te zagadnienia. Jak w większości republik europejskich¹, w Słowenii organem uprawnionym do rozstrzygania w zakresie odpowiedzialności konstytucyjnej jest Sąd Konstytucyjny². Jak słusznie zauważa M. Granat, przypisanie przez ustrojodawcę tego uprawnienia Sądowi Konstytucyjnemu ma uzasadnienie w tym, że taki sąd – jako organ powołany do sądowej ochrony konstytucji – realizuje ją, orzekając w sprawach związanych z kontrolą konstytucyjności prawa³. Pogląd ten prezentują również inni

¹ Jako pierwsi rozwiązanie to zastosowali ustrojodawcy w Konstytucji Austrii w jej pierwotnym brzmieniu. Następnie takie przepisy uwzględniły w swoim prawodawstwie Niemcy i Włochy oraz Albania, Bułgaria, Chorwacja, Macedonia, Słowacja i Węgry. Zob. M. Jabłoński, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Austrii*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w państwach europejskich*, Toruń 2010, s. 46–49; R. Balicki, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Federalnej Niemiec*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 207–209; E. Zwierchowski, *Republika Federalna Niemiec*, [w:] A. Jamróz (red.), *Systemy polityczne rozwiniętych krajów kapitalistycznych*, Warszawa 1989, s. 267; W. Orłowski, W. Skrzydło, *Ustrój polityczny Republiki Włoskiej*, [w:] *Ustroje państw współczesnych*, T. 1, s. 86; K. Witkowska-Chrzczonek, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Włoch*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 365–367; K. Budziło, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Albanii*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 35–39; M. Giżyńska, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Bułgarii*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 70–72; K. Skłodowski, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Chorwacji*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 76–78; A. Młynarska-Sobaczewska, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Macedonii*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 184–186; T. Majercak, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Słowackiej*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 297–299; A. Surówka, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Węgierskiej*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 357–358.

² M. Wiszowaty, *Formy odpowiedzialności konstytucyjnej w Republice Słowenii*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *op. cit.*, s. 320.

³ M. Granat, *Zakres kompetencji sądów konstytucyjnych państw Europy Środkowej i Wschodniej w „innych sprawach”*, „Przegląd Sejmowy” 2001, nr 4, s. 116–120.

autorzy, jak E. Zwierzchowski⁴, A.M. Ludwikowska⁵, L. Garlicki⁶, M.A. Nudel⁷ czy R. Marcic⁸, wymieniając orzekanie o odpowiedzialności konstytucyjnej za naruszenie konstytucji lub ustaw jako jeden z obszarów działalności Sądu Konstytucyjnego.

1. Analizę odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta, w którym organem orzekającym jest Sąd Konstytucyjny, należy rozpocząć od określenia zakresu przedmiotowego odpowiedzialności konstytucyjnej, jakiej podlega prezydent. Konstytucja Słowenii w art. 109 dopuszcza odpowiedzialność prezydenta, jeśli sprawując swój urząd naruszy on konstytucję lub poważnie naruszy ustawę.

Ustrojodawca słoweński sformułował zakres odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta dość lakonicznie⁹. Nieprecyzyjne, o dużej pojemności przedmiotowej, określenie przesłanki może świadczyć o tym, że parlament może nadużywać przyznanego mu uprawnienia do oskarżania najwyższego funkcjonariusza w państwie. Ponadto szerokie ujęcie przesłanki odpowiedzialności może prowadzić do sytuacji ukrycia zamiaru pociągnięcia prezydenta do odpowiedzialności politycznej pod pozorem *quasi* odpowiedzialności konstytucyjnej.

Konstytucja Słowenii przewiduje odpowiedzialność konstytucyjną prezydenta za naruszenie konstytucji lub poważne naruszenie ustawy. Zatem jako delikt konstytucyjny traktowane jest jedynie poważne naruszenie ustawy, przepisy nie precyzują jednak pojęcia „poważne naruszenie ustaw”. Według T. Mołdawy poważne naruszenie jest takie, które przekreśla samą istotę ustawy, generując negatywne skutki prawne dla słoweńskiego systemu politycznego¹⁰.

2. Na specyfikę odpowiedzialności konstytucyjnej, oprócz jej charakterystyki podmiotowo-przedmiotowej, składa się również odmienne postępowanie. W ramach procedury pociągnięcia do odpowiedzialności konstytucyjnej wyróżnia się kilka etapów. Postępowanie rozpoczyna złożenie przez grupę inicjatorów wniosku w sprawie popełnienia deliktu konstytucyjnego przez prezydenta. Następnie odbywa się debata na posiedzeniu plenarnym izby. W dalszej kolejności podejmowana jest uchwała o postawieniu w stan oskarżenia prezydenta przed Sądem Konstytucyjnym. Poparcie wniosku o pociągnięcie prezydenta do odpowiedzialności konstytucyjnej przez większość głosujących skutkuje przekazaniem sprawy do Sądu Konstytucyjnego, gdzie przeprowadzane jest postępowanie i badane są zarzuty stawiane prezydentowi. W analizowanych rozwiązaniach

⁴ E. Zwierzchowski, *Zakres działania europejskich trybunałów konstytucyjnych*, „Studia Iuridica Siilesiana” 1984, t. 9, s. 139.

⁵ A.M. Ludwikowska, *Sądownictwo konstytucyjne w Europie Środkowo-Wschodniej w okresie kształcenia demokratycznych*, Toruń 1997, s. 99–102.

⁶ L. Garlicki, *Sądownictwo konstytucyjne w Europie Zachodniej*, Warszawa 1987, s. 165, 173.

⁷ M. A. Nudel, *Konstitucyonnyj kontrol w kapitalistycznych gosudarstwach*, Moskwa 1968, s. 73–110.

⁸ R. Marcic, *Verfassung und Verfassungsgericht*, Wiedeń 1960, s. 90 i n.

⁹ I. Kaučič, J. Toplišek, *Ustava Republike Slovenije, Nova slovenska zakonodaja*, Založba 2005, s. 98–101.

¹⁰ T. Mołdawa, *Zagadnienia konstytucjonalizmu krajów Europy Środkowo-Wschodniej*, Warszawa 2003, s. 135.

ustrojowych następuje to podczas postępowania przygotowawczego, a następnie rozprawy głównej w Sądzie Konstytucyjnym. Po zakończeniu postępowania sąd wydaje orzeczenie w sprawie popełnienia przez prezydenta deliktu konstytucyjnego.

Przepisy konstytucyjne nie regulują precyzyjnie problematyki odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta, przeciwnie, stanowią raczej regulacje ramowe. Artykuł 109 Konstytucji Słowenii stanowi: „Jeśli Prezydent Republiki sprawując swój urząd naruszy konstytucję lub poważnie naruszy ustawę, Zgromadzenie Państwowe może postawić go w stan oskarżenia przed Sądem Konstytucyjnym. Sąd uznaje zasadność oskarżenia lub uniewinnia oskarżonego i może, większością dwóch trzecich głosów wszystkich sędziów, orzec o usunięciu go z urzędu. Po otrzymaniu wniesionego przez Zgromadzenie Państwowe oskarżenia Sąd Konstytucyjny, do czasu wydania orzeczenia w tej sprawie, może zawiesić Prezydenta w sprawowaniu urzędu”¹¹. Szczegółowe unormowanie postępowania w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta pozostawiono regulacjom ustawowym, czyli aktom prawnym regulującym funkcjonowanie parlamentu oraz kompetencje i organizację Sądu Konstytucyjnego.

Analizując regulacje prawne Słowenii w odniesieniu do parlamentu, należy zauważyć, że Słowenia, której parlament składa się ze Zgromadzenia Państwowego oraz Rady Państwa, jest przez doktrynę słoweńskiego prawa konstytucyjnego uważany za dwuizbowy¹². Jednak Rada Państwa ma odrębne kompetencje i nie jest *expressis verbis* określana w konstytucji jako część parlamentu¹³. Ponadto organ ten nie bierze udziału w postępowaniu związanym z odpowiedzialnością konstytucyjną prezydenta i jedynie Zgromadzenie Państwowe ma uprawnienia w tym zakresie.

Postępowanie w sprawie pociągnięcia prezydenta do odpowiedzialności konstytucyjnej w parlamencie określa Regulamin Zgromadzenia Państwowego Republiki Słowenii z dnia 5 lipca 1993 r.¹⁴, a przed Sądem Konstytucyjnym reguluje Ustawa o Sądzie Konstytucyjnym i regulamin Sądu Konstytucyjnego¹⁵.

3. Do wszczęcia postępowania w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta niezbędny jest wniosek w tej sprawie. Słoweńscy ustrojodawcy prawo inicjatywy w tym zakresie przyznali wyłącznie parlamentarzystom¹⁶. Wymogi, jakie powinien

¹¹ Konstytucja Republiki Słowenii z dnia 23 grudnia 1991 r., URS (Uradni list Republike Slovenije [oficjalny publikator państwowy] nr 33/91), <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/> [dostęp 15.07.2016]; P. Winczorek (tłum. i wstęp), *Konstytucja Republiki Słowenii*, Warszawa 1994.

¹² P. Mikuli, *System konstytucyjny Słowenii*, Warszawa 2004, s. 25–27; K. Krysiński, *Słowenia*, [w:] M. Barański (red.), *Systemy polityczne państw Europy Środkowej i Wschodniej. Ustrój, organy władzy, partie polityczne*, Katowice 2005, s. 386–388; P. Mikuli, *Parlament Słowenii*, Warszawa 2003, s. 10.

¹³ I. Kaučič, J. Toplišek, *op. cit.*, s. 127.

¹⁴ P. Winczorek (tłum.), *Regulamin Zgromadzenia Państwowego Republiki Słowenii (z 5 lipca 1993 r.)*, „Przegląd Sejmowy” 1998, nr 3, s. 111–165

¹⁵ *Regulamin Sądu Konstytucyjnego z dnia 15 września 2003 r.*, (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11), <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/poslovniki-ustavnega-sodisca/> [dostęp 15.07.2016].

¹⁶ W Austrii w sprawie prawa złożenia skargi osoby fizycznej przeciwko Prezydentowi Federalnemu dodatkowo musiał się wypowiedzieć Trybunał Konstytucyjny, który w orzeczeniu z dnia 7 grudnia 1994 r. l.p. E2/94, G285/94 stwierdził niedopuszczalność skargi osoby fizycznej przeciwko Prezydentowi Federalnemu. Skarga ta dotyczyła ratyfikacji przez prezydenta traktatu akcesyjnego.

spełniać wniosek, zostały określone w regulaminie Zgromadzenia Państwowego. W Słowenii grupa parlamentarzystów, która ma prawo złożenia wniosku o postawienie prezydenta w stan oskarżenia, musi się składać z aż trzydziestu deputowanych, co stanowi jedną trzecią z ogólnej liczby dziewięćdziesięciu członków Zgromadzenia Państwowego¹⁷. Ponadto, aby wniosek został skutecznie złożony, musi zawierać opis zarzucanego prezydentowi naruszenia konstytucji lub poważnych naruszeń ustawy oraz dowody domniemanego naruszenia¹⁸. W przypadku regulacji słoweńskich istnieje możliwość wycofania wniosku do czasu zakończenia dyskusji nad wnioskiem w parlamencie¹⁹.

Słoweńskie regulacje w sprawie postawienia prezydenta w stan oskarżenia w związku z popełnieniem deliktu konstytucyjnego nie przewidują udziału komisji w postępowaniu parlamentarnym²⁰. Wszelkie sprawy związane z wnioskiem w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta są analizowane i dyskutowane podczas debaty na posiedzeniu plenarnym Zgromadzenia Państwowego.

Kolejnym etapem postępowania w sprawie odpowiedzialności prezydenta w związku z popełnieniem deliktu konstytucyjnego jest podjęcie przez Zgromadzenie Państwowe uchwały o postawieniu prezydenta w stan oskarżenia. W państwach mających parlament jednoizbowy ten etap postępowania w sprawie pociągnięcia prezydenta do odpowiedzialności konstytucyjnej nie jest skomplikowany. W Słowenii, której przepisy nie przewidują udziału komisji w postępowaniu²¹, Przewodniczący Zgromadzenia Państwowego ma obowiązek zarządzić posiedzenie w terminie nie krótszym niż trzydzieści dni od złożenia wniosku o pociągnięcie prezydenta do odpowiedzialności konstytucyjnej²². Przewodniczący Zgromadzenia Państwowego przekazuje prezydentowi kopie wniosku oraz pozostałych dokumentów, w celu umożliwienia mu ustosunkowania się do stawianych zarzutów²³. Dostęp do dokumentów umożliwia Prezydentowi Słowenii udział w debacie i przedstawienie swojego stanowiska w formie pisemnej lub ustnej. Nie jest jasne, czy w debacie może również uczestniczyć pełnomocnik prezydenta, np. adwokat.

Następnym etapem postępowania jest posiedzenie Zgromadzenia Państwowego, na którym następuje debata nad wnioskiem oraz głosowanie w sprawie postawienia prezydenta w stan oskarżenia w związku z popełnieniem deliktu konstytucyjnego. Przedstawiciel wnioskodawców ma prawo zaprezentować swoje stanowisko, a sprawozdawca komisji przedstawia sprawozdanie będące wynikiem prac komisji. Parlamentarzyści mogą zadawać pytania i brać udział w debacie. Posiedzenie kończy zarządzane przez Przewodniczącego głosowanie w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej

¹⁷ Art. 187 ust. 1 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Republiki Słowenii.

¹⁸ Art. 187 ust. 2 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Republiki Słowenii. Zob.: I. Kaučič, J. Toplišek, *op. cit.*, s. 131.

¹⁹ Art. 190 ust. 3 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Republiki Słowenii.

²⁰ Art. 187 i 190 ust. 1, 2 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Republiki Słowenii.

²¹ J. Rupnik, R. Cijan, B. Grafenauer, *Ustavno pravo*, T. 2. *Ustavno pravo Republike Slovenije*, Marijbor 1993, s. 67.

²² Art. 187 ust. 3 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Republiki Słowenii.

²³ Art. 106 ust. 2 regulaminu Rady Narodowej Republiki Słowackiej, art. 190 ust. 1 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Republiki Słowenii. Zob.: G. Chmielewski, *Rada Narodowa Republiki Słowackiej*, Warszawa 2011, s. 50.

prezydenta. Słoweńskie regulacje uzależniają ważność uchwały od poparcia jej zwykłą większością ustawowej liczby członków Zgromadzenia Państwowego.

Zgromadzenie Państwowe Słowenii podejmuje decyzję w sprawie pociągnięcia prezydenta do odpowiedzialności konstytucyjnej w formie uchwały, w terminie sześćdziesięciu dni od zgłoszenia wniosku w tej sprawie²⁴. W tym czasie nie można zgłosić kolejnego wniosku o postawienie prezydenta w stan oskarżenia przed Sądem Konstytucyjnym. Jeżeli Zgromadzenie nie uchwali uchwały w wyznaczonym terminie, uznaje się, że wniosek został odrzucony. Do czasu zakończenia debaty w parlamencie przedstawiciel wnioskodawców ma prawo wycofać wniosek, który zostaje w takim wypadku uznany za nigdy niezłożony²⁵.

W przypadku, gdy wniosek nie został wycofany, Zgromadzenie głosuje nad jego przyjęciem. Uchwała podejmowana jest większością głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Państwowego, w głosowaniu tajnym²⁶. Wniosek zgromadzenia o pociągnięcie prezydenta do odpowiedzialności w związku z popełnieniem deliktu konstytucyjnego jest przekazywany przez Przewodniczącego Zgromadzenia Państwowego Sądowi Konstytucyjnemu oraz prezydentowi. Uchwała zgromadzenia musi zawierać opis domniemanego naruszenia konstytucji lub poważnego naruszenia ustawy, a we wniosku należy przedstawić dowody naruszenia konstytucji lub poważnego naruszenia ustawy²⁷. Ponadto Zgromadzenie Państwowe wyznacza spośród wnioskodawców deputowanego, który będzie reprezentował zgromadzenie w postępowaniu przed Sądem Konstytucyjnym²⁸.

4. Kolejnym etapem postępowania w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta jest rozpatrzenie sprawy w Sądzie Konstytucyjnym²⁹. Regułą jest, że skład orzekający obejmuje sędziów Sądu Konstytucyjnego. Jak już wspomniano, organem orzekającym w sprawach odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta Słowenii jest Sąd Konstytucyjny³⁰. Sąd składa się z dziewięciu sędziów wybieranych na dziewięcioletnią kadencję³¹. Kandydatów na sędziów zgłasza prezydent, a mianuje Zgromadzenie Państwowe³². W sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta sąd orzeka większością dwóch trzecich głosów wszystkich sędziów³³.

²⁴ J. Rupnik, R. Cijan, B. Grafenauer, *op. cit.*, s. 69.

²⁵ Art. 187 ust. 4, art. 188 ust. 2, art. 190 ust. 4 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Słowenii.

²⁶ Art. 109 Konstytucji Słowenii, art. 63 ustawy o Sądzie Konstytucyjnym i art. 85 ust. 3 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Słowenii.

²⁷ Art. 187 ust. 2 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Słowenii i art. 63 ust. 2 ustawy o Sądzie Konstytucyjnym.

²⁸ Art. 191 ust. 3 regulaminu Zgromadzenia Państwowego Słowenii.

²⁹ E. Zwierchowski, *Sądownictwo konstytucyjne*, Białystok 1994, s. 151–155.

³⁰ J. Rupnik, R. Cijan, B. Grafenauer, *op. cit.*, s. 189–191.

³¹ S. Patyra, *Republika Słowenii*, [w:] E. Gdulewicz (red.), *Ustroje państw współczesnych*, T. 2, Lublin 2005, s. 246.

³² K. Krysieneł, J. Wojnicki, *Słowenia*, [w:] M. Barański (red.), *Władza państwowa i administracja publiczna w państwach Europy Środkowej i Wschodniej*, Toruń 2009, s. 288.

³³ Art. 109, 163 Konstytucji Słowenii, art. 9–10, art. 65 ust. 2 ustawy o Sądzie Konstytucyjnym Słowenii.

Procedowanie w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej przez Sąd Konstytucyjny rozpoczyna się w momencie złożenia w sądzie aktu oskarżenia, uchwalonego przez Zgromadzenie Państwowe. Po otrzymaniu uchwały Zgromadzenia Państwowego w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta przewodniczący sądu, w terminie ośmiu dni, wyznacza termin rozprawy³⁴.

Przewodniczący Sądu Konstytucyjnego Słowenii rozpoczyna rozprawę w sprawie popełnienia przez prezydenta deliktu konstytucyjnego od przedstawienia aktu oskarżenia wraz z uzasadnieniem. Przepisy słoweńskie³⁵ przewidują udział przedstawiciela Zgromadzenia Państwowego w postępowaniu przed Sądem Konstytucyjnym³⁶. Na rozprawie badane są dowody, analizowane ekspertyzy i opinie biegłych. Ponadto wysłuchany zostaje prezydent, który może przedstawić dowody na swoją obronę, oraz przedstawiciel Zgromadzenia Państwowego. Po zakończeniu postępowania przewodniczący sądu zarządza głosowanie w sprawie popełnienia przez prezydenta deliktu konstytucyjnego. W Słowenii³⁷ wyrok zapada większością dwóch trzecich wszystkich członków Sądu Konstytucyjnego³⁸. Po wydaniu wyroku jego odpis przekazywany jest prezydentowi i Przewodniczącemu Zgromadzenia Państwowego. Orzeczenie Sądu Konstytucyjnego w tej sprawie jest ostateczne i nie podlega zaskarżeniu, a zatem postępowanie w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta jest jednoinstancyjne.

Realizując uprawnienia do orzekania w sprawach związanych z odpowiedzialnością konstytucyjną prezydenta, wynikające z regulacji konstytucyjnych oraz ustawowych, Sąd Konstytucyjny wydaje wyrok. Stwierdza w nim winę prezydenta, który dopuścił się popełnienia deliktu konstytucyjnego, lub orzeka o bezzasadności stawianych prezydentowi w akcie oskarżenia zarzutów.

Słoweńskie przepisy przewidują przeprowadzenie nie jednego, ale dwóch głosowań. W pierwszym głosowaniu Sąd Konstytucyjny rozstrzyga o winie lub niewinności prezydenta. Jeśli zapadnie wyrok uznający słuszność zarzutów przedstawionych w akcie oskarżenia, to przeprowadzane jest drugie głosowanie, dotyczące złożenia prezydenta z urzędu. Takie regulacje umożliwiają Sądowi Konstytucyjnemu uznanie prezydenta za winnego, bez konieczności wymierzania kary³⁹.

5. Postępowanie w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta może się wiązać z koniecznością podjęcia dodatkowych działań, takich jak: zawieszenie w sprawowaniu urzędu, zastępstwo prezydenta oraz przedterminowe wybory na urząd prezydenta.

Słoweński Sąd Konstytucyjny może postanowić większością dwóch trzecich ustawowego składu o czasowym zawieszeniu wykonywania funkcji przez prezydenta, na

³⁴ Art. 27 ust. 3 regulaminu Sądu Konstytucyjnego Słowenii.

³⁵ Art. 64 ustawy o Sądzie Konstytucyjnym Słowenii.

³⁶ М. Йораднова, *Съдът, прокуратурата и разследващите органи в държавите – членки на Европейския съюз и страните – кандидатки*, С6, CSD, 2005, s. 12–14.

³⁷ Art. 109 Konstytucji Słowenii, art. 65 ust. 1 i 2 ustawy o Sądzie Konstytucyjnym Słowenii.

³⁸ A. Bačić, *Komentar, Ustava Republike Hrvatske*, Split 2003, s. 147; W. Sokół, B. Grylak, *System polityczny Słowenii*, [w:] W. Sokół, M. Żmigrodzki (red.), *Systemy polityczne państw Europy Środkowej i Wschodniej*, Lublin 2005, s. 533.

³⁹ J. Rupnik, R. Cijan, B. Grafenauer, *op. cit.*, s. 165.

czas trwania postępowania przed sądem⁴⁰. Gdy sąd podejmie decyzję o zawieszeniu prezydenta w sprawowaniu funkcji głowy państwa lub w wypadku stwierdzenia przez sąd faktu opróżnienia urzędu prezydenta pełnię uprawnień prezydenta przepisy powierzą Przewodniczącemu Zgromadzenia Republiki⁴¹.

Po ogłoszeniu wyroku uznającego prezydenta winnym popełnienia deliktu konstytucyjnego i złożenia go z urzędu, zarządzane są wybory na opróżniony urząd. W Słowenii wybory zarządza się w terminie piętnastu dni od złożenia z urzędu⁴².

6. Analiza regulacji słoweńskich odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta prowadzi do następujących wniosków.

Ustrojodawca słoweński nieściśle określił ramy deliktu konstytucyjnego. Może być on rozumiany dwojako – do jego popełnienia dochodzi w czasie kadencji albo w związku z zajmowanym stanowiskiem. Analiza przepisów konstytucyjnych skłania do przyjęcia tej drugiej interpretacji, czyli do popełnienia deliktu dochodzi w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie urzędowania. Oznacza to: 1) podjęcie przez prezydenta działań spoza zakresu przysługujących mu kompetencji, ale możliwych do podjęcia ze względu na zajmowane stanowisko; 2) podjęcie działań w ramach swoich uprawnień, lecz z naruszeniem prawa. Jest to delikt konstytucyjny w sensie materialnym⁴³.

Analizując parlamentarny etap postępowania w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej prezydenta, można wyrazić zdziwienie, że jedynie w przepisach regulujących odpowiedzialność konstytucyjną w Słowenii zastosowano rozwiązanie polegające na wyznaczeniu jako osoby reprezentującej stanowisko Zgromadzenia Państwowego przed Sądem Konstytucyjnym jednego spośród wnioskodawców oskarżenia.

Przepisy konstytucyjne oraz ustawowe w Słowenii nie regulują sytuacji ponownego wystąpienia z wnioskiem o postawienie prezydenta w stan oskarżenia z tego samego powodu. W mojej opinii, jeśli Zgromadzenie Państwowe nie poparło wniosku w tej sprawie, niedopuszczalne jest wskazywanie tego samego czynu jako podstawy kolejnego wniosku. Ponowne złożenie wniosku dotyczącego tych samych czynów jest natomiast zasadne po ujawnieniu nowych, istotnych dla sprawy dowodów i okoliczności.

Fakultatywność zawieszenia prezydenta w sprawowaniu urzędu można określić jako rozwiązanie o charakterze fasadowym. W sytuacji, gdy podstawą wniesienia oskarżenia przeciwko prezydentowi są zarzuty naruszenia przepisów konstytucji, regulujących na przykład zasady ustroju politycznego, to trudno wykazać zasadność sprawowania urzędu do czasu podjęcia rozstrzygnięcia w sprawie. Ponadto, w trakcie postępowania aktywność prezydenta z pewnością byłaby ukierunkowana na udowodnienie swojej niewinności, a nie na wykonywanie obowiązków konstytucyjnych. Dlatego też, moim zdaniem, właściwe byłoby rozwiązanie, które zakładałoby zawieszenie prezydenta

⁴⁰ Art. 64 ust. 3 ustawy o Sądzie Konstytucyjnym Słowenii.

⁴¹ Art. 106 Konstytucji Słowenii.

⁴² Art. 106 ust. 1 Konstytucji Słowenii. Zob. S. Patyra, *Prawo wyborcze na urząd prezydenta w Słowenii*, [w:] S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *Prawo wyborcze na urząd prezydenta w państwach europejskich*, Warszawa 2007, s. 189.

⁴³ S. Grabowska, *Delikt konstytucyjny*, [w:] W. Skrzydło, S. Grabowska, R. Grabowski (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz encyklopedyczny*, Warszawa 2009, s. 135, 136.

w sprawowaniu urzędu z chwilą postawienia w stan oskarżenia uchwałą Zgromadzenia Państwowego aż do czasu wydania wyroku przez Sąd Konstytucyjny.

Uważam, że w sytuacji, gdy prezydent został uznany winnym popełnia zarzucanego mu czynu, powinien być bezwzględnie składany z urzędu. Nie jest właściwe, aby osoba winna popełnienia deliktu konstytucyjnego nadal sprawowała funkcję głowy państwa. Jest to tym bardziej uzasadnione, że jednym z wymogów sprawowania urzędu publicznego w cywilizowanym państwie jest niekaralności. Pomimo to przepisy niektórych państw dają taką możliwość. Sytuacja, w której po stwierdzeniu winy prezydent pozostaje na stanowisku, jest trudna do zaakceptowania także dlatego, że wypacza to instytucję odpowiedzialności konstytucyjnej. Jednym z podstawowych celów jej stosowania wydaje się bowiem prewencja szczególna, w tym wypadku możliwość złożenia z urzędu osoby naruszającej prawo.